

CSALÁDI TŰZFÉSZEK BUDAPESTEN,

AVAGY HOGYAN LEHETETT LAKÁSHOZ JUTNI A KÁDÁR-RENDSZER ALATT

Horváth Sándor (2012) *Két emelet boldogság – Mindennapi szociálpolitika Budapesten a Kádár-korban*.
Budapest: Napvilág.

A Rákosi-korszak mellett a Kádár-kor is fokozatosan a társadalomtörténések homlokterébe került az utóbbi években. A *Két emelet boldogság – Mindennapi szociálpolitika Budapesten a Kádár-korban* kitűnő példa arra, hogy korábban csak gazdaságtörténeti keretben vizsgált témákat is lehet társadalomtörténeti megközelítésbe helyezni, és akár a széles olvasóközönség elé tárni.

A szerző korábbi nagy sikerű könyvével, a *Kádár gyermekeivel* elindított egy olyan címadási tendenciát, amely Ábrahám ősapához hasonlóan minden kérdést Kádárhoz kapcsolt.² A *Két emelet boldogság* szakít ezzel, és inkább egy, a tárgyalt korszakból vett, a könyv témájába vágó film címét használta fel. Herskó János 1961-es filmvígjátéka üde színfolt volt a sematizmusból kikecmeregni próbáló magyar filmek között.³ A történetben szereplő szocialista lakóház újdonsült lakói számos kérdésben különböznek (szüleikkel vagy gyerekeikkel éltek, féltékenység vagy a megbecsülés hiánya gyötörte őket, és így tovább), ám egy szempontból mindannyian hasonlatosak voltak, mégpedig a biztonságos, saját otthon vágyában. Horváth Sándor figyelemre méltó munkája arra keresi a választ, hogy a film világa helyett a Kádár-kori Budapesten milyen módokon valósul(hat) meg a lakás- és szociálpolitika, miképpen jutottak lakáshoz az emberek.

A könyv széleskörű forrásbázisa alapvetően a Fővárosi Tanács, a budapesti illetőségű pártszervezetek, szakszervezetek és a későbbiekben a Munkaügyi Minisztérium keretében létrejövő Szociálpolitikai Főosztály irataiból állt össze. Illeszkedik a Politikátörténeti Intézet Budapest-történeti Műhelyéből származó korábbi kötetekhez, mint amilyen Sipos András *A jövő Budapestje 1930-1960 – Városfejlesztési programok és rendezési tervek* című műve.⁴ A kutatásvezető, Feitl István 1956 –

---

¹ ELTE BTK történelem MA Kelet-Európa és Oroszország, ELTE TáTK, Társadalomkutatások Módszertana Tanszék demonstrátor, e-mail cím: busojaras@gmail.com, tamasbezsenyi@gmail.com

² Lásd. Tóth Eszter Zsófia: *Kádár leányai* (2010; lásd a *socio.hu* korábbi számában megjelent recenziót:

http://www.socio.hu/3pdf/1dupcsik_elegendo.pdf. A szerk.) A könyv egyik fejezetének címe egyébként – Horváth kötetének címéhez hasonlóan – a korszak egy emblematikus dokumentumfilmjéből, a *Vészcsengő*ből (rendező: Gárdos Péter, 1980) vett idézet, amelyben az egyik interjúalany József Attila *Flóra csináljunk gyereket* versét parafrázálta: „Gábor, csináljunk gyereket, hadd hányjon cigánykereket!” A megesezt lánytól az egyedülálló anyáig – a lányanyák megítélésének változása a szocialista időszakban.

³ Emlékeztet, hogy Almási Miklós a *Megszállottak* című film kapcsán 1962-ben a „Hol van az a bizonyos sorompó?” (*Filmvilág*, 1962. 21. szám 1-3. o.) címmel esszét szentelt a kérdésnek. Azt fájjalta, hogy a filmen kívül minden más művészeti ág már sokkal inkább a valóság őszintébb megragadására törekszik.

⁴ Lásd Kocsis János Balázs recenzióját a *socio.hu* ezen számában (a szerk.).

Mikrotörténetek című kötetéhez hasonlóan Horváth is gyakran él az olvasó figyelmének megragadása érdekében kisebb jelentőségű, ám személyes hangvétellű példákkal, mint például a lakbérsztrájkok. Horváth azonban – Feitltől eltérően – gyakorta hoz filmes példákat, amelyek jellemző korszépek gyanánt színesítik az elemző részeket.

A kötet négyes tagolása célszerű, minthogy az első fejezetben⁵ végigköveti a szociálpolitika fogalmának a Rákosi-korszakbeli teljes mellőzöttségét követően a Kádár-korszakban feltűnő, és az idő előrehaladtával egyre inkább erőre kapó jelentésváltozásait. Bár a kötet bevezetőjében a szerző a társadalombiztosítást tágabb értelemben a társadalmi integráció történeteként is próbálja értelmezni a mű egyértelmű nívuma mégsem ez, hanem az, hogy a rászorultak és a biztosítottak között megoszló állami szubvenció vizsgálatokor megállapítja: a rászorultsági elv csupán retorikailag arat diadalt a lakáspolitika kézzelfogható eredményeit élvező biztosítottakkal szemben.

A második fejezetben a szociálpolitikának a Kádár-korban leginkább értelmezhető formájával, a lakáspolitikával, a lakáselosztással foglalkozik. Itt a korszak három emblematikus mozgóképes alkotásával vezeti be az olvasót az állami bérlakások világába (*Két emelet boldogság*), majd az említett film bemutatásakor már megjelenő lakásszövetkezetek (*Panelkapcsolat*) révén végigköveti a szerző, hogy a tanácsi bérlakások miként váltak „a hatvanas évek blokkosított, belváros közeli, jobb minőségű lakótelepi lakásai” (109.) helyett „többnyire külvárosi, házgyári lakótelepek leggyakrabban kétszobás hajlékaivá” (109.). A korszak végéhez érve az öröklakás és lakásprivatizáció kérdését a *Szomszédok* című teleregényből kibontva láttatja, hogy a nyolcvanas években a második gazdaságban és a GMK-kban (gazdasági munkaközösség) végzett munka járult hozzá leginkább a lakásszerzés sikeréhez. Horváth elemzésében kiemeli, hogy az 1982-es lakásreform nem csökkentette, sokkal inkább növelte a társadalmi egyenlőtlenségeket, hiszen aki „lemaradt a szövetkezeti vagy állami lakásokról, azok zöme kénytelen volt»öröklakását« megvásárolni”, ráadásul „szociálpolitikai kedvezményt is csak azok a családok tudtak felvenni (mint Vágásiék⁶), akik le tudták tenni a lakás megvételéhez szükséges kezdő összeget” (123.).

A *Szomszédok* több évig tartó sikere miatt megöregedő szereplők miatt is logikusnak tűnik, hogy a harmadik fejezetben a társadalombiztosítás kiterjesztéséről, a nyugdíjazásról, és a családi pótlék mellett a különböző anyasági juttatásokról (GYES, GYED) van szó. A nyugdíjasok ellátásában megmutatkozó különbségtevések, többek között a rászorulók köre más megítélés alá került az 1970-1980-as évek végére. A magányosnak tekintett időseket intézményi ápolás és kezelés helyett egyre inkább alternatív módokon, főként házi gondozásban kívánták elhelyezni egyfelől költséghatékonyság (jóval olcsóbb az ilyen típusú ápolás), másfelől az intézményekben tapasztalható elszigetelődés, magas öngyilkossági arányok okán.

A kötet zárófejezete az előző fejezetek lehetőségekkel rendelkező szereplőihez képest Budapest alsó rétegeivel, a szociális otthonok és munkásszállók nehéz sorsú lakóival ismertet meg. Horváth Schiffer Pál *Cséplő Gyuri* című dokumentumfilmje segítségével is a hajléktalansággal köti össze a témát. Bemutatja, hogy a tartósan állandó lakhely nélkül élő és dolgozó embereket a segítségükre hivatott hatóság, a Fővárosi Tanács Szociálpolitikai Állandó Bizottsága stigmatizálja, ezzel is alátámasztva az érdeükben végzett munka feleslegességét.

---

⁵ Az első fejezet címadása (*A látogató*) bravúros, hiszen az összegzésben a Konrád György azonos című, a korszakban nagysikerű regényéből vett rendkívül szemléletes idézet visszautal a könyv elejére.

⁶ A *Szomszédok* című teleregény egyik házaspárt alakító szereplői, akik a törlesztőrészlet mellett gyermeket is vállalnak új lakásukért.

Az összegzésben a budapesti adatok elemző egybevetésén túl a szerző figyelmet fordít a megyei számokkal való összehasonlításra is, amelyekből kiderül, hogy a vízfejű főváros egyrésztől egyáltalán nem dicsekedhet kiemelkedő hellyel például az idős otthonok férőhelyszámaiban. Másrésztől Horváth szerint ezt ellensúlyozza a fővárosi kórházak száma, minthogy ezek az intézmények „a kórházi ápolási idő korlátozásának feloldása” (247.) és a magasabb ágyszám miatt kivették a részüket az idősek ápolásából. A magyarázat azonban feltételesen sem foglalkozik a vidékről kórházi ápolás céljából felhozott betegekkel, illetve a vidéki otthonokba kiköltöztetett egykori fővárosi nyugdíjasokkal. Magyarázatában, anélkül, hogy tanácsi, vagy költségvetési iratokkal igazolná, fenntartja azt a közismert toposzt, hogy bizonyos budapesti kórházakat (például Bajcsy-Zsilinszky Kórház) elfekvőként használtak, kórházi ápolás címén valójában öregségi ellátást végeztek. A kötet egyrésztől-másrésztől végkövetkeztetése is kétséges, mely szerint a Kádár-rendszer nem erősítette, hanem gyengítette a társadalmi integrációt, ám saját alkalmazotti rétegét előnyös pozícióhoz juttatva növelte társadalmi legitimitációját. Érveléséből csak a második gazdaság hatását hagyja ki, noha az a lakáspolitikáé kapcsán igencsak fontosnak mutatkozott.

Horváth fent említett konklúziói arra engednek következtetni, hogy a szerző a kötet alaposan kitalált szerkezetét kissé gyorsan töltötte fel tartalommal, ezért nem maradt idő az elemzési szempontok egységesítésére, illetve a másodlagos, sokszor inkább közvetetten jelentkező következmények számbavételére. A romák lakásproblémáival kapcsolatos iratok esetében megelégszik a Fővárosi Tanács VB vitájának idézésével, melyben a tagok deviánsnak címeztek olyan „kiskapu” használókat, akik az idézett személy szerint csak cigányok lehettek (101.). Nem nézi meg átfogóan a romákhoz kapcsolódó, ehhez hasonló források tartalmát, megközelítését, illetve a téma szekunder irodalmát. Az élmunkások lakbérstrájkját korábbi lakóhelyük még megfizethető körülményeivel magyarázza, de egy szó sem esik ennek a századelőre visszanyúló „hagyományáról”, habár akkoriban is az élmunkásokhoz hasonlóan deprivált környezetből származó emberekről volt szó (Sipos 1996:224-238.).

További nehézség, hogy az adatok rettentő halmazával az olvasónak a szövegben kell megküzdenie, nem kapunk ugyanis rendszerező táblázatokat vagy grafikonokat, amelyek biztosabb eligazodást jelentenének a megállapítások olvasásakor. Az sem teljesen világos, hogy pontosan kinek szánták a művet, ugyanis a laikus érdeklődők vagy egyetemi hallgatók számára meglepően kevés fogalom kerül tisztázásra, míg szaktudományos műhöz képest viszonylag kevés elméleti-módszertani szöveg hely található benne, és azok is inkább a lábjegyzetekbe vannak száműzve.

Az olvasóbarát írásmód továbbra is Horváth Sándor sajátja, annak ellenére, hogy korábbi műveihez képest sokkal kevesebb a stílári bravúr, és gyakoribb az adatokat, tényeket daráló szürkébb elemzés. Mintha a stílus megteremtését most ráhagyta volna az idézetekre, és annak koncepciózus összeválogatására. A képek a *fortepan.hu* online archívum széles körű képgyűjteményéből származnak. Ez a mára nemcsak művészek és amatőr érdeklődők, hanem társadalomtudósok számára is hasznos portál Szepesy Ákos és Tamási Miklós invenciója. A kezdetben saját, majd más családi és egyéb privát gyűjteményekből létrehozott fotóarchívum ma már több száz művész, fotóriporter által készített sorozatot is tartalmaz. A *fortepan.hu* népszerűségét jelzi, hogy fórumok létrehozásával és egyéb web2-es módszerek segítségével egyre többen próbálják a képeken található személyeket, vagy ha ez nehézkes, akkor a helyszínt beazonosítani.⁷ Mindazonáltal a „jog csak kullog a valóság után”

---

7 Mindazonáltal a „jog csak kullog a valóság után” elvet támasztja alá, hogy az egész projekt folyamatos jogsértéseken alapszik, hiszen a magyar szabályozás nem ismeri a privát fotó fogalmát, hanem egy Legfelsőbb Bírósági döntés alapján a trafipax és célfotókon kívül minden művészeti alkotásnak minősül. A nem ismert szerzőjű fényképeket is védi az árva jog, tehát megjelentetésükhöz komoly bürokratikus procedúrák szükségesek (jelentkezés a Magyar Szabadalmi Hivatalnál, bizonyítékok az alkotó felkutatására tett sikertelen szándékról). Ebből következően jelen körülmények között az egyetlen jogszerű verzió, ha az alkotó Kotnyek László fotóriporterhez hasonlóan lemond

elvet támasztja alá, hogy az egész projekt folyamatos jogsértéseken alapszik, hiszen a magyar szabályozás nem ismeri a privát fotó fogalmát, hanem egy Legfelsőbb Bírósági döntés alapján a trafipax és célfotókon kívül minden művészeti alkotásnak minősül. A nem ismert szerzőjű fényképeket is védi az árva jog, tehát megjelentetésükhez komoly bürokratikus procedúrák szükségesek (jelentkezés a Magyar Szabadalmi Hivatalnál, bizonyítékok az alkotó felkutatására tett sikertelen szándékról). Ebből következően jelen körülmények között az egyetlen jogszerű verzió, ha az alkotó Kotnyek László fotóriporterhez hasonlóan lemond szerzői jogáról. Minden más esetben a *fortepan.hu* kérése, hogy csupán őket nevezzék meg forrásként még felhívás is jogszabály megsértésére.

Az adott korszak mindennapjait kiválóan megjelenítő pillanatfelvételek a jelen kötet fejezetcímeihez illeszkednek ugyan, de az elemzés kritikus élet csorbítja, hogy a *fortepan.hu* vezetője, Tamási Miklós úgy nyilatkozott: „A 60-as, 70-es évek felé közeledve a képek egyre több rettenetet, nyomort örökítettek meg. Ezeket általában kigyomláljuk. Csupán jelezzük. A kifejezetten nyomasztó fotókat – szétesett otthon, szétesett család, szétesett ház, szétesett lakosokkal – nem tesszük közzé. Ez persze része az életünknek, de mivel ez nem közgyűjtemény, megtehetem, hogy nem emlékszem rájuk. Ilyen szempontból honlapunk 70-es 80-as évekhez köthető képei messze állnak a valóságtól. Mindez joggal kifogásolható” (Tamási 2012). Főként akkor, ha a történész a fővárosi szociál- és lakáspolitikai anomáliáinak szentel egy egész monográfiát.

Természetesen a filmes utalások kiválasztása mindig szubjektív értékítéleten alapszik, nem állítható egyértelmű bizonyossággal, mely filmek reprezentálják a kort vagy jellemzik annak egy szeletét. Ennek ellenére, ha már egy Tarr Béla-filmet (*Panelkapcsolat*) választott a szerző, érthetetlennek tűnik a *Családi tűzfészek* kihagyása, ahol valós szereplők imitált, de dokumentarista megközelítésben mutatják be, miként bomlik fel egy házasság a lakásszerzés bonyodalmai közepette. Nem beszélve arról a részről, ahol a fővárosi tanácsi alkalmazott a lakáskiutalási rendszerről értekezik. Másik szembeűnő hiányosság a szintén Tarr Béla által jegyzett *Hotel Magnezit* című kisjátékfilm,⁸ melynek cselekménye szinte egy az egyben az adott fejezet logikai vonalát követi (az egykor megbecsült ember lopás vádjára révén azonnal stigmatizálódik, és utcára kilökött hajléktalaná válik).

A kötetet nyitó Dobozi utcai szálló lakóinak beadványa a Lordok házána (ti. így hívták informálisan ezt az átmeneti szállót) megmaradása érdekében olyan beállításban szerepel a könyvben, mintha csak az 1956-os szabadságharc után elképzelhető érdekvédelem és bátorság próbája lenne. Nem lebecsülve a fent említettek bátorságát, fontos tudni, hogy nem egy példa van a Rákosi-korszakból, ennél kevésbé deprivált, jómódú budai környezetben élők részéről tett panaszra.⁹ További furcsaság Horváth értelmezése, hogy tudniillik azért hívták „*Lordok Házának*” a szállót, „*mert lakói Budapest legszegényebb csavargóit képviselték*” (9.). Aki interjúzott már ipari munkással, annak talán nem meglepő, hogy általában a nagy belmagasságú, illetve nagy területű helyiséget, helyiségeket Lordok Házának szoktak hívni, becézve Lordinak, ahogy a Csepel Autógyár Művelődési Épülete is ugyanezt a ragadványnevet kapta, csak úgy, mint a Dobozi utcától nem messze, a IX. kerületi Haller (akkori Hámán Kató) utcai kocsmát szintén így hívták a Soroksári úti gyárak dolgozói.

---

szerzői jogáról. Minden más esetben a *fortepan.hu* kérése, hogy csupán őket nevezzék meg forrásként még felhívás is jogszabály megsértésére.

⁸ Elérhető az alábbi linken: <http://www.youtube.com/watch?v=HkErAfGuf50> [letöltve: 2012-08-01].

⁹ Lugosi András, történész-levéltáros a Budapesti Levéltár iratai között található egyik ilyen esetből készített tanulmányt Mi majd jól befütünk nektek, amely a közeljövőben fog megjelenni.

A bevezető impozáns példája ellenére sajnálatos módon egyértelműen nem itt, hanem egy a könyve apropóján készült interjúban magyarázza meg könyvének alcímét: „a »jóléti szocializmus« egyik legnagyobb ellentmondása éppen a szociálpolitika. Klasszikus értelemben ugyanis szociálpolitika alatt a piaci versenyből fakadó vagyoni egyenlőtlenségek tompítását értjük. Ám egy olyan rendszerben, ahol minden az állam atyáskodásán múlik, természetesen nem valósulhatnak meg a piaci verseny feltételei sem. Így aztán bajosan nevezhetünk szociálpolitikának olyan»vívmányokat«, hogy például mindenki elmehetett dolgozni vagy lakáskérvényt adhatott be. Ráadásul nem létezett valódi szociális érdekvédelem”(Horváth 2012). A könyv bevezetőjében a fenti dilemmát leegyszerűsíti azzal, hogy a nyugati jóléti rendszerektől átvett módszerekkel, technikákkal próbálkozott az állam, de nem tér ki a gyökeresen eltérő társadalmi-politikai berendezkedés okozta eltérésekre, pedig a rendszer nyilvánvalóan nem a „a piaci versenyből fakadó vagyoni egyenlőtlenségek tompítását” kívánta elérni.¹⁰ Amennyiben ezt nem vesszük figyelembe, azt mondhatjuk, hogy a nyugati demokráciákban a szociális juttatások a tehetősebb középosztály felé áramoltatása perverz újraelosztást eredményez. Ebben az esetben Horváth már említett Vágási család példája ilyen újraelosztást követ. Noha az egyéneknek a második gazdaságból származó jövedelme nemcsak nem állapítható meg tételesen, de nem is olyan formában volt felhasználható, ahogy egy nyugati demokráciában (értsd: nem kellene fogyasztási vagy tartós fogyasztási eszközökre költenie, hanem tőkésíthetné).

Horváth Stephen Kotkin *uncivil* elméletét veszi alapul ahhoz a tézishez, hogy valójában a privilegizált, állami szférában dolgozó „úgy részesülhetett az állami újraelosztásból, hogy az elosztás mértékét befolyásolni tudta, vagyis érdekvényesítésre volt képes” (71.). Ennek cáfolata maga a szerző által is oly sokat hangoztatott második gazdaság, amelynek tehető tagjai közvetetten (állami alkalmazottakon keresztül) kifejezetten részesülhettek az állami újraelosztásból. Legalábbis ezt támasztják alá Varga Zsuzsanna kutatásai a melléküzemágak vezetői elleni 1970-es évekbeli perekről, illetve az állami vezetéssel való összefonódásra jó példa a korszakban az országos sajtóban is visszhangot keltett Onódy-ügy (Tischler 2004). Ehhez is kínálkozik egy filmes példa: a *Veri az ördög a feleségét* (1977) című András Ferenc film, ahol egy Balaton-felvidéki vasutas családhoz végül hiába jön vendégségbe a fővárosi, vezető beosztású állami alkalmazott, amit el akarnak vele intéztetni, azt ő még kevésbé tudja megtenni, mint ők maguk.

Bár Horváth Sándor a Kádár-kori Budapest szociálpolitikáját alaposan végigveszi, a második gazdaság hatásának hektikus számításba vétele, a nyugati-demokratikus intézményi módszerekhez való egyértelmű hasonlítás megnehezíti, hogy annál komolyabb konklúzióra jusson, minthogy „a társadalmi egyenlőtlenségek... a rendszer legitimitációjának csökkenésével párhuzamosan váltak láthatóbbá” (248-249.). A könyv utolsó mondatának („A szociálpolitika intézményei azonban átalakították a társadalom önképét, az állami juttatásokhoz való viszonytól kezdve egészen az érdekvédelmi lehetőségek alkalmazhatóságáig”) a rendszerváltás utáni közelmúltra vonatkozását a *Magyar Narancsnak* adott interjújában fejtette ki: „A jólét szoros összefüggésben áll a társadalom tagjainak autonómiájával és érdekvényesítő képességeivel is” (Horváth 2012). Gondolatmenetének optimizmusa arról árulkodik, hogy a könyv mottójaként használt Esterházy idézetet a létező szocializmusra vonatkozó kritikája miatt választhatta, mivel az interjú alapján nem feltétlenül osztja Esterházy Nyugat-Európára vonatkozó

¹⁰ Ebbe az irányba mutató részletesebb kritika: Bartha Eszter: Államszocializmus és szociálpolitika: Adalékok a Kádár-rendszer történetéhez. *Eszmélet* 2012. őszi számában várható megjelenéssel. A Kádár-rendszer társadalompolitikai, különösen szociálpolitikai intézkedései újfajta egyenlőtlenségeket teremtett, amelyen a piaci viszonyok megteremtése Szelényi Iván érvelése szerint 1990-ig még *enyhített* is a redistribúció által újratermelt egyenlőtlenségeken. Szelényi Iván: *Új osztály, állam, politika* (1990).

szkepszisét, mely például *A halacska csodálatos életében* is már megjelenik: *“van a jóléti társadalom fáradtsága és fásultsága, és van a bíróság, a jólét és annak mámora nélkül”* (Esterházy 1991).

HIVATKOZÁSOK

Almási M. (1962) Hol van az a bizonyos sorompó? *Filmvilág* 21. 1-3.

Tóth E. Zs. (2010) *Kádár leányai – Nők a szocialista időszakban*. Budapest, Nyitott Könyvműhely.

Esterházy P. (1991) *A halacska csodálatos élete*. Budapest: Magvető.

Horváth S. (2012) Járt nekik. Legát Tibor interjúja Horváth Sándorral. *Magyar Narancs* 7. Elérhető: <http://magyarnarancs.hu/belpol/jart-nekik-78767> [letöltve: 2012-08-01]

Sipos A. (1996) *Várospolitikai és városigazgatás Budapesten 1890-1914*. Budapest: Budapest Főváros Levéltára Várostörténeti Tanulmányok sorozat.

Szelényi I. (1990) *Új osztály, állam, politika* Budapest: Európa Könyvkiadó.

Tamási M. (2012) Szentpály Miklós interjúja Tamási Miklóssal. Litera.hu. Hozzáférhető: <http://www.litera.hu/hirek/fortepan-szepessy-akos-es-tamasi-miklos-fotoregenye> [Letöltve: 2012-08-12]

Tischler J. (2004) Az Onódy-ügy 1964. *Beszélő*. 2-3. 52-73.

Tóth E. Zs. (2010) *Kádár leányai: nők a szocialista időszakban*, Budapest: Nyitott Könyvműhely.